

Styrelsens yttrande nr 48

Motion Västra Götaland nr 9

LRF behöver ompröva sin medverkan i Revaq

Inkomna motioner

Motionären beskriver hur LRFs medlemskap i Revaq har skapat en bakbundenhet och utnyttjats på ett sätt som inte ligger i linje med LRFs hållning. Motionären ifrågasätter även om ett medlemskap i Revaq är trovärdigt då de anser att det kan strida mot LRFs nya kretsloppspolicy. LRF skulle enligt motionären gynnas och kunna ta sig en friare roll om LRF stod utanför Revaq. Motionären vill därför se en omprövning av LRFs medlemskap i Revaq.

Styrelsens redovisning

Revaq är ett certifieringssystem med syfte att minska flödet av farliga ämnen till reningsverk, skapa en hållbar återföring av växtnäring samt hantera riskerna på vägen dit. Certifieringen innebär att reningsverket bedriver ett uppströmsarbete, det vill säga arbetet är fokuserat på hur det på bästa sätt går att rena det som inkommer till reningsverken i syfte att återföra växtnäringen. Revaq startade år 2002 som ett utvecklingsprojekt och som ledde till certifieringssystemet Revaq 2008. Nu driver Svenskt Vatten, LRF, Livsmedelsföretagen och Svensk Dagligvaruhandel det certifieringssystem som Revaq är i dag. Svensk Vatten står som ensam ägare till Revaq.

När LRF Västra Götaland begär omprövning av LRFs medverkan i Revaq behöver Revaq sättas in i ett större sammanhang. Styrelsen har i detta yttrande därför valt att redogöra för kretslopps- och slutförfrågan i ett bredare perspektiv.

När det gäller dagens flöde av material och växtnäring till naturen är det ännu inte cirkulärt utan i stort sett linjärt. Vi tar en resurs, vi gör en produkt av den, vi använder denna produkt och sedan kasserar vi den. När vi vill, eller behöver en annan produkt, börjar vi om processen igen. Resultatet är att vi använder naturresurser och producerar avfall i ett linjärt flöde. I frågan om växtnäring blir det minst önskvärda resultatet att marken blir utan växtnäring och vattendrag, hav och sjöar får för mycket. Den fortsatta och ökande efterfrågan på produkter som framställs på detta sätt resulterar i ett direkt tryck på våra gemensamma naturresurser.

Eftersom kraven på dessa naturresurser växer i en linjär ekonomi, riskerar vi att förbruka dem bortom hållbara gränser och undergräver framtiden för de gröna näringarna och de fördelar de genererar för samhället. För att en cirkulär ekonomi, ett kretsloppssamhälle och bioekonomin ska fungera måste jord- och skogsbruket involveras. Förutom den miljömässiga vinsten med ett hållbart kretsloppsarbete blir företagare inom det gröna näringslivet även mindre beroende av risker kopplade till externa tillgångar och råvarupriser.

Såsom motionären påpekar antog riksförbundsstyrelsen i mars 2017 en policy för kretslopp. I denna policy pekar LRF på vikten av det gemensamma ansvar som samhället har för att ändliga naturresurser skall tas om hand om på så sätt att de kan utnyttjas om och om igen; ett system som kontinuerligt tillför miljön förorenande ämnen kan inte accepteras. Detta kan uppnås genom att politik och regelverk utformas så att giftfria kretslopp främjas och stärker konkurrenskraften samt samhällets resiliens. Återvinning av önskade ämnen ska eftersträvas för att minimera en oönskad miljöpåverkan. Vidare pekar policyn på vikten av att utveckla metoder och hållbar teknik för att uppnå ett så rent kretslopp som möjligt.

Detta är lättare sagt än gjort. På grund av utmaningar i att väga nytta mot risker har exempelvis det politiska arbetet för att stimulera en utveckling av återvinning och kretslopp varit trevande. Det senaste politiska initiativet togs 2012 då Naturvårdsverket fick uppdraget av regeringen att se över regelverken för en hållbar återföring av fosfor. Arbetet har legat stilla under en längre period och har nu tagits upp igen av Miljö- och energidepartementet. I anslutning till de föreslagna regelförändringarna svarade Kemikalieinspektionen att slamspridning varken på kort eller lång sikt är förenligt med miljömålet Giftfri miljö. Samtidigt flyttar länder som Tyskland och Österrike fram sina positioner och föreslår betydligt tuffare lagkrav; något som troligen kommer att avspegla sig även i Sveriges hållning till återföringen av fosfor.

Anledningen till att det tas så få initiativ kan finnas i att frågor om kretsloppslösningar dels utmanar stora delar av befintlig struktur som avloppssystem och dels en ovilja att investera i ny teknik. Förändringar kan alltså vara mycket kostsamma. Det handlar även om osäkerhet inför hur föroreningar ska hanteras.

Avloppsslammet är en kontroversiell fråga. Resultatet av att det finns en osäkerhet visar sig i att huvuddelen av slammet idag inte återförs till åkermarken. Idag sprids ca 51 000 ton slam i torrsubstans per år till åkermark, vilket motsvarar cirka 1,3 % av den totala spannmålsarealen.

Mängden fosfor som finns i avloppsslammet motsvarar cirka 60 % av den svenska användningen av fosfor i mineralgödsel. Samtidigt är det endast 25 % av fosfor i slammet som återförs till åkermarken, resterande 75 % används till största del till deponitäckning eller som anläggningsjord. Möjligheten att lägga slam på deponi kommer att försvinna inom 5-10 år i och med att deponierna hela tiden minskar i enlighet med deponeringsförordningen. Det finns med andra ord flera anledningar till behovet av att både utveckla och implementera ny och hållbar kretsloppsteknik.

För att nå målen om tillåtna metallhalter till 2030 ökar kraven inom Revaq kontinuerligt för att förbättra kvaliteten på slammet. Som en följd härav kommer en allt mindre del av slammet att kunna godkännas av Revaq om inte regelverket justeras.

Slamfrågan befinner sig alltså i ett moment 22. Kraven på ökad återföring höjs, kraven på ökad kvalitet höjs och stopp mot deponi införs. Ytterst är detta ett mycket stort problem för hela samhället.

LRFs ståndpunkt kring kretslopp mellan stad och land är densamma som för enskilda avlopp. Det är målet som ska uppnås; hur vägarna mot målet ser ut kan vara många och olika. LRF förhåller sig därför teknikneutralt och uppmuntrar en ökad implementering av hållbar teknik som kan driva på utvecklingen av att minimera tillförseln av föroreningar och maximera återföringen av växtnäring.

Det är inte LRF som ska välja teknik. LRF ska stötta och uppmuntra samt bidra till politiska förutsättningar så att en utveckling kan ske. På samma sätt som att den enskilda fastighetsägaren ska få välja den teknik som denna anser passar bäst för sin fastighet, har den enskilda markägaren rätten att själv välja vilken form av kretsloppsprodukt som denna vill ta emot.

Det finns idag två olika former av kretslopp från stad till land; dessa är biogödsel och avloppsslam, en tredje certifiering handskas med avlopp från enskilda hushåll. Förutom Revaq deltar även LRF i SPCR 120. Detta system hanterar ytterligare ett av de kretsloppsflöden som finns mellan stad och land genom biogödsel, det vill säga matavfall och restprodukter från livsmedelsindustrin. LRF är medlem i styrgruppen för certifieringen av biogödsel i SPCR 120. Certifierade anläggningar får ta emot råvaror från lantbruk, växthus, trädgårdar, hushåll, storkök, restauranger, livsmedelshandel, livsmedelsindustri och slakterier.

Riksförbundsstyrelsen menar att LRF ska vara pådrivande för ny teknik och samtidigt förhålla sig teknikneutralt. Det finns trots goda ambitioner från flera aktörer att hitta vägar för att sluta kretsloppen ett stort behov av fortsatt utveckling av nya tekniker för en ständig förbättring och för att nå samhällets ambitioner. Riksförbundsstyrelsen delar därför motionärens uppfattning om att en utredning och omprövning av LRFs medverkan i Revaq är angelägen utifrån LRFs ambition att ha en stark och pådrivande roll i att uppmuntra utvecklingen av fler hållbara kretsloppstekniker.

Styrelsen föreslår stämman besluta

att bifalla motionen och uppdra åt riksförbundsstyrelsen att utreda LRFs medverkan i Revaq.

